

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 8Cdo/110/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4121203068
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 11. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Gabriela Klenková
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:4121203068.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne F. A., narodenej XX. H. XXXX, Z., X.. B. XXX/X, zastúpenej advokátom JUDr. Pavlom Gráčíkom, Nitra, Farská 40, proti žalovaným 1/ A. I., narodenej XX. Q. XXXX, Z., O. XXXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Stanislavom Pavlom, PhD., Bratislava, Šancová 58, 2/ P. P. V., narodenému X. L. XXXX, Z., Ľ. H. XX, zastúpenému spoločnosťou Nozdrovický, Šuvert & Co. s. r. o., Bratislava, Ferienčíkova 7, IČO: 36 858 536, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 17C/9/2021, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 22. novembra 2023 sp. zn. 25Co/87/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

o d ô v o d n e n i e:

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 17C/9/2021-548 z 18. októbra 2022 zamietol žalobu; zamietol návrh na prerušenie konania; zamietol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia voči žalovanému 2/; žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %, s tým, že o výške trov bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku samostatným rozhodnutím.

1.1. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 37 ods. 1, § 39, § 40 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 137 písm. c) a písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania ustálil, že žalobkyňa a žalovaná 1/ uzavreli 17. októbra 2018 kúpnu zmluvu, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti vedené katastrálnym odborom Okresného úradu Nitra, okres Z., obec Z., k. ú. I., zapísané na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXXX ako pozemky registra C- záhrada, parcelného č. XXXX o výmere 266 m², parcelného č. XXXX o výmere 288 m² zastavaná plocha a nádvorie, stavba - rodinný dom súpisného č. XXXX nachádzajúci sa na pozemku parcelného č. XXXX (ďalej len „uvedené nehnuteľnosti“). Žalovaná 1/ bola výlučnou vlastníčkou uvedených nehnuteľností, pričom listom z 30. októbra 2019 žiadala o blokáciu vkladu vlastníckeho práva z dôvodu, že došlo k právoplatnému odstúpeniu od kúpnej zmluvy z dôvodu riadneho nesplateniu úveru. Zároveň žiadala, aby katastrálny odbor nepovolil vklad kúpnej zmluvy. Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor vydal dňa 31. októbra 2019 rozhodnutie pod č. V. XXXX/XXXX, na základe ktorého prerušil konanie o návrhu na vklad práva do katastra nehnuteľností do vyriešenia predbežnej otázky, a to ukončenia súdneho konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp. zn. 36C/84/2019. Uvedené súdne konanie sa viedlo vo veci určenia, že či je odstúpenie od kúpnej zmluvy zo 17. októbra 2018 platné, pričom konanie bolo zastavené z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podanú žalobu. Následne bolo konanie o návrhu na vklad práva do katastra nehnuteľností prerušené do vyriešenia predbežnej otázky, ktorou bolo zistenie, či žalobkyňa spochybňuje platnosť odstúpenia žalovanej 1/ od kúpnej zmluvy zo 17. októbra 2018. Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor preto vyzval žalobkyňu,

aby podala na súd príslušnú žalobu a jej podanie správne orgánu preukázala. Okresný úrad Nitra, katastrálny odbor zastavil konanie o vklad práva do katastra nehnuteľností z dôvodu, že žalovaná 1/ odstúpila od zmluvy pred vydaním rozhodnutia o návrhu na vklad a žalobkyňa podaním žaloby na príslušný súd nespochybnila platnosť odstúpenia od zmluvy. Žalobkyňa podala dňa 15. februára 2021 žalobu o určenie neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy s návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré konanie bolo vedené na súde prvej inštancie pod sp. zn. 18C/7/2021. Súd prvej inštancie uvedenú žalobu zamietol z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu. Žalovaná 1/ dňa 2. februára 2021 uzavrela ako predávajúca kúpnu zmluvu so žalovaným 2/ ako kupujúcim, predmetom kúpnej zmluvy boli uvedené nehnuteľnosti, ktorej vklad bol povolený dňa 3. marca 2021, ktorým dňom kúpna zmluva nadobudla právoplatnosť a vlastníkom dotknutých nehnuteľností sa stal žalovaný 2/.

1.2. Na základe uvedených skutkových okolností súd prvej inštancie dospel k záveru, o nepreukázaní existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti právneho úkonu, preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. Uviedol, že žalobkyňa sa domáhala určenia, že kúpna zmluva uzavretá dňa 2. februára 2021 medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/ je neplatná. Žalobkyňa tvrdila, že pri žalobe podľa § 137 písm. d) CSP sa neskúma naliehavý právny záujem, preto sa nepreukazuje. Absencia naliehavého právneho záujmu je dôvodom zamietnutia žaloby, nie je dôvodom pre odmietnutie žaloby. Žalobca nemá povinnosť preukazovať naliehavý právny záujem na určení (ne)existencie práva, ak právny záujem vyplýva z osobitného predpisu. V takom prípade žalobca nemá ani povinnosť uviesť v žalobe tvrdenia, že naliehavý právny záujem je daný. Právny záujem na určení práva vyplýva z právneho predpisu, ak právny predpis určitú osobu oprávňuje alebo jej ukladá podať bližšie špecifikovanú určovaciu žalobu. Oprávnenie podať takúto určovaciu žalobu zakladá nevyvrátiteľnú domnienku, že právny záujem žalobcu je daný. Žalobkyňa tvrdila, že si predmetný nárok uplatňuje podľa § 137 písm. d) CSP. Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Určenie existencie právnej skutočnosti napr. že právny úkon je neplatný, odporuje vo svojej podstate zásade, že súd má určiť aktuálny právny stav. Pri určení právnej skutočnosti hovorí rozsudok o tom, čo bolo v minulosti, nie však nevyhnutne o tom, čo je v prítomnosti. Nová právna úprava CSP pripúšťa žalobu na určenie právnej skutočnosti iba za predpokladu, že to vyplýva z právneho predpisu, najmä z hmotného práva. Ak bol zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na kupujúceho vykonaný na základe neplatnej zmluvy, predávajúci môže žalovať kupujúceho, že je vlastníkom nehnuteľnosti (žaloba na určenie práva). Predávajúci nemá k dispozícii žalobu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, lebo takáto žaloba z osobitného právneho predpisu nevyplýva. Žalobný návrh znejúci na určenie právnej skutočnosti, ktorý z osobitného predpisu nevyplýva, je potrebné považovať za nedôvodný. V niektorých prípadoch hmotné právo (osobitný predpis) pripúšťa žaloby na určenie právnej skutočnosti, ktorou je neplatnosť prípadne neúčinnosť právneho úkonu alebo neplatnosť konania. Pri uvedených žalobách z konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu vyplýva logický dôvod, prečo je potrebné, aby súd určil právnu skutočnosť ako minulú udalosť. Dôvodom je väčšinou to, že rozhodnutie súdu je osobitnou podmienkou, že sa na právny úkon hľadí ako na neplatný. Ide tu o výnimky zo všeobecného pravidla, že relatívnej neplatnosti právneho úkonu sa postačí dovoliť bez ingerencie súdu. Povinnosťou súdu pri skúmaní naliehavého právneho záujmu je posúdiť, či určovací žalobný návrh je vhodným a správne zvoleným nástrojom ochrany jeho práva, t. j. ak neistotu žalobcu v právnom vzťahu je možné odstrániť navrhovaným určovacím výrokom. Ide predovšetkým o prípady, kedy určovací výrok vytvorí pevný právny základ vzťahu medzi stranami sporu, ktorým sa predíde prípadným sporom o splnenie povinnosti. Naliehavý právny záujem na určovacej žalobe nie je daný vtedy, ak by požadované určenie viedlo len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Ide predovšetkým o prípady, kedy sa žalobca domáha žalobou určenia neplatnosti právneho úkonu s tým, aby následne mohol podať žalobu na plnenie napr. žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia alebo žalobu na náhradu škody, alebo inú určovaciu žalobu napr. žalobu o určenie vlastníckeho práva. Určovacia žaloba je tak neprípustná vtedy, ak rozhodnutie o merite sporu by predstavovalo len rozhodnutie o predbežnej otázke podstatnej pre rozhodnutie iného, žalobcom následne iniciovaného súdneho sporu (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/143/2018, 3Cdo/240/2006, 1Cdo/13/2010, 3Cdo/56/2011, 1Cdo/324/2014, 3Cdo/887/2015, 5Cdo/ 345/2015, 8Cdo/26/2016). Z dôvodu zamietnutia žaloby pre nepreukázanie existencie naliehavého právneho záujmu sa následne súd prvej inštancie už nezaoberal vecou samou. Zároveň poznamenal, že v konaní o určenie neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy vedenom pod sp. zn. 18C/7/2021 bola žaloba žalobkyne taktiež zamietnutá pre nedostatok naliehavého právneho záujmu. Súd prvej inštancie zamietol aj návrh na prerušenie konania z dôvodu prebiehajúceho uvedeného konania ako nedôvodný. Taktiež zamietol aj návrh

žalobkyne na vydanie ďalšieho neodkladného opatrenia v súlade s § 324 a nasl. CSP. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s ustanovením § 262 a § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. novembra 2023 sp. zn. 25Co/87/2023 zrušil výrok rozhodnutia, ktorým bol zamietnutý návrh na prerušenie konania; napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; žalovanej 1/ a žalovanému 2/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení skonštatoval vykonanie dokazovania v potrebnom rozsahu, ako aj správnosť právneho posúdenia. Zároveň sa stotožnil aj s jeho odôvodnením. Uplatnenú námietku nedostatočného odôvodnenia preto nepovažoval za dôvodnú. K namietanej nepreskúmateľnosti poznamenal, že súd prvej inštancie v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že žalobkyňa sa domáhala neplatnosti kúpnej zmluvy a naliehavý právny záujem na danom určení odvodzovala z ustanovenia § 137 písm. d) CSP. Naliehavosť právneho záujmu nie je daná, ak má žalobca k dispozícii iný spôsob ochrany tvrdeného práva. Žalobca nemá povinnosť preukazovať naliehavý právny záujem na určení (ne)existencie práva, ak právny záujem vyplýva z osobitného predpisu. Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami. Z uvedeného vyplýva, že posudzoval naliehavý právny záujem na danom určení podľa § 137 písm. c) a písm. d) CSP. Existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v danom prípade nevyplývala z osobitného predpisu. Účelom naliehavého právneho záujmu je pripustiť vecné prejednanie len takých určovacích žalôb, ktoré majú pre žalobcov význam, čím sa sleduje to, aby bola súdna ochrana poskytovaná rozumne. Skúmanie naliehavého právneho záujmu je právnou otázkou. Pokiaľ by súd poskytol ochranu žalobkyni a pripustil by danosť naliehavého právneho záujmu na danom určení, vo veci samej by nebola úspešná. Odvolací súd citujúc právnu vetu z judikátu R 87/2001 v znení: „ak predávajúci porušil zmluvnú povinnosť vyplývajúcu z kúpnej zmluvy, podľa ktorej v katastri nehnuteľnosti nebolo vložené vlastnícke právo a tú istú nehnuteľnosť ďalšou zmluvou prevedie na iného, nemá toto porušenie za následok neplatnosť v poradí druhej kúpnej zmluvy podľa § 39 Občianskeho zákonníka, podľa ktorej v katastri nehnuteľnosti bol povolený vklad vlastníckeho práva. Ten, kto bol poškodený dvojitým scudzením, má nárok na náhradu vzniknutej škody podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu“. K uvedenému akcentoval, že v čase uzavretia zmluvy bola zmluvná voľnosť už obmedzená, lebo v tom čase nebolo právoplatne skončené konanie o vklad vlastníckeho práva v zmysle skoršej zmluvy. Porušenie povinnosti, ale nemalo za následok neplatnosť nasledujúceho právneho úkonu, ktorým predávajúci previedol tú istú nehnuteľnosť na niekoho iného. Ak totiž bola scudzená nehnuteľnosť zmluvou viacerým subjektom alebo bola tá istá nehnuteľnosť prevádzaná dvakrát, stane sa jej vlastníkom ten, komu ako prvému bol povolený vklad vlastníckeho práva do katastre nehnuteľnosti. I napriek iným skutkovým okolnostiam vyplývajúcim z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/31/2000, odvolací súd podotkol, že v danom prípade k vkladu vlastníckeho práva v prospech žalobkyne nedošlo z dôvodu odstúpenia od zmluvy žalovanou, preto sa žalobkyňa nikdy nestala vlastníčkou uvedených nehnuteľností. Žalovaná 1/ následne previedla uvedené nehnuteľnosti na žalovaného 2/. Z platnej zmluvy vznikajú pre jej účastníkov obligačno-právne účinky, t. j. obsah sa stáva pre účastníkov zmluvy rovnako a bezpodmienečne záväzným. Účinnosť zmluvy nenastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy, pokiaľ zákon (§ 47 Občianskeho zákonníka) alebo dohoda strán neustanovuje inak. Rozhodnutie o povolení vkladu nie je rozhodnutím, s ktorým by zákon spájal vznik účinnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnej veci. Účinky vkladu podľa § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka spočívajú v nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, t. j. vecno-právnych následkov, nie obligačno-právnych následkov, ktoré nastali prijatím návrhu na uzavretie zmluvy. Žalobkyňa v konaní nepreukázala skutkové okolnosti vedúce k sporu medzi stranami o potrebe určiť kúpnu zmluvu za neplatnú, preto podaná žaloba nie je procesne vhodným nástrojom na odstránenie jej prezentovaného stavu jej právnej neistoty. Jej tvrdenie, že v prípade úspešnosti žaloby o neplatnosť odstúpenia od zmluvy by bola žalovaná zapísaná ako vlastníčka nehnuteľnosti a mohla by si dať zapísať vlastnícke právo na základe kúpnej zmluvy, vôbec nezohľadňuje súčasne situáciu, že vlastníkom nehnuteľnosti je žalovaný 2/. Konanie o neplatnosť odstúpenia od zmluvy je právoplatne skončené. Súd konajúci v uvedenej veci žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Žalobkyňa odvodzovala naliehavosť právneho záujmu práve konaním o neplatnosť odstúpenia od zmluvy, majúc za to, že vyhovením žalobe by sa jej právne postavenie zmenilo, avšak jej právne postavenie by sa nezmenilo a nevyriešilo by ani jej vlastnícke právo. Naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy nie je daný podľa § 137 písm. d) CSP, ako to správne uviedol súd prvej inštancie, pretože sa jedná o právnu skutočnosť, ktorá nevyplýva z právneho predpisu. Z dôvodu zamietnutia žaloby pre

nepreukázanie existencie naliehavého právneho záujmu, s ktorým záverom sa odvolací súd stotožnil, preto napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil v súlade s ustanovením § 387 ods. 1 a 2 CSP. Následne sa nezaoberal s ostatnými odvolacími dôvodmi.

2.2. Odvolací súd zrušil výrok o zamietnutí návrhu na prerušenie konania z dôvodu právoplatne skončeného konania vedeného pod sp. zn. 18C/7/2021.

2.3. K odvolaniu voči zamietnutiu návrhu na vydanie neodkladného opatrenia odvolací súd uviedol, že zmyslom tohto inštitútu je dočasná úprava pomerov strán, aby sa zabezpečil účel a význam budúceho rozhodnutia vo veci samej. Ochrana poskytovaná neodkladným opatrením sa musí poskytovať v medziach zákona tak navrhovateľovi, ako aj protistrane. Podmienkou pre nariadenie neodkladného opatrenia je, aby navrhovateľ osvedčil aspoň v rovine pravdepodobnosti existenciu svojho nároku, ako aj obavu z ohrozenia výkonu rozhodnutia. Nestačí teda len tvrdenie o hroziacej ujme, ale je potrebné doložiť také okolnosti, z ktorých možno vyvodiť, že bez dočasnej úpravy by výkon budúceho rozhodnutia mohol byť zmareny. Neodkladné opatrenie má dočasný a zabezpečovací charakter, preto sa pri rozhodovaní nevyžaduje úplné dokazovanie, ale musí byť preukázaná aspoň pravdepodobnosť nároku a naliehavosť potreby ochrany. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že žalobkyňa neosvedčila splnenie týchto podmienok. Svoj návrh odôvodnila len všeobecnou obavou z možnej dispozície s nehnuteľnosťou, bez uvedenia konkrétnych skutočností, ktoré by túto obavu podložili. Súd prvej inštancie preto správne dospel k záveru, že návrh na nariadenie neodkladného opatrenia nie je dôvodný. Rozhodujúci pre posúdenie dôvodnosti návrhu je stav v čase vydania uznesenia súdu prvej inštancie, na okolnosti, ktoré nastali až po jeho vydaní, odvolací súd neprihliadal. V tejto súvislosti uviedol, že vlastnícke právo k nehnuteľnosti vzniká až právoplatnosťou rozhodnutia o povolení vkladu do katastra nehnuteľností, nie samotným uzavretím kúpnej zmluvy. Je preto potrebné odlišiť obligačné účinky zmluvy od jej vecno-právnych účinkov. Zo spisu vyplýva, že žalovaný 2/ je stále vedený ako vlastník nehnuteľnosti, uzavrel kúpnu zmluvu so žalovanou 1/, ktorá bola zapísaná do katastra nehnuteľnosti ako jej výlučná vlastníčka. Zdôraznil, že súdne rozhodnutie obsahom ktorého je zákaz nakladania s nehnuteľnosťou sa v zásade dotýka iba účinkov právneho úkonu, nie jeho vzniku. Nakladanie s nehnuteľnosťou sa prejaví až v čase účinnosti právneho úkonu. Na nadobudnutie vlastníckeho práva je potrebný vklad do katastra nehnuteľnosti. Pred povolením vkladu účinky právneho úkonu nenastanú. Z tohto dôvodu zmluva, ktorej účinky nenastali, nemôže byť v rozpore so súdnym rozhodnutím ukladajúcim zákaz nakladania s nehnuteľnosťou.

2.4. Vo vzťahu k namietanému výroku o trovách konania uviedol, že žalobkyňa nezdôvodnila, v čom videla nesprávnosť rozhodnutia v časti náhrady trov konania. K uvedenému poznamenal, že výrok o trovách konania je závislým výrokom na rozhodnutí vo veci samej. Z dôvodu úspechu žalovaných v spore, súd prvej inštancie správne rozhodol o nároku na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s ustanoveniami § 396 CSP a 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Namietala, že súd prvej inštancie neuviedol, aké následné iné konanie, než konanie, ktorým som sa domáhala určenia neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, malo byť z jej strany iniciované. Rovnako neurčito sa súd prvej inštancie vyjadril aj v bode 32. odôvodnenia rozsudku, v ktorom len všeobecne uviedol, že žalobkyňa sa mala možnosť domáhať ochrany svojich práv iným procesným spôsobom s odkazom na Občiansky zákonník. Nebolo však špecifikované, o aký iný procesný spôsob sa malo jednať, resp. akým ustanovením Občianskeho zákonníka sa mala žalobkyňa pri ochrane svojich práv riadiť. Na tento postup súdu prvej inštancie odvolací súd poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 482/2021, ktorý je podľa jej názoru práve v jej prospech, ako aj je súladný s uplatnenou argumentáciou v odvolaní. Odvolací súd teda uznal nesprávnosť a nezákonnosť prvostupňového rozsudku v podobe nedostatočného odôvodnenia, čo bolo podporené dokonca odkazom na nález ústavného súdu, ale i napriek tomu dospel k záveru o správnosti prvoinštančného rozsudku a k potrebe jeho potvrdenia. Podľa názoru dovolateľky už len touto samotnou skutočnosťou došlo k naplneniu ňou uplatneného dovolacieho dôvodu. Ďalej dôvodila tým, že súdy nižších inštancií sa nezaoberali otázkou absencie dobromyseľnosti žalovaného 2/ pri nadobudnutí vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. V tejto súvislosti poukázala na návrh na zápis poznámky, ktorý bol podaný dňa 15. februára 2021, ktorá mala byť zapísaná najneskôr dňa 16. februára 2021 (§ 43 ods. 1 písm. d) Katastrálneho zákona). V nadväznosti na to bolo vkladové konanie vedené pod V. XXX/XXXX,

na základe kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/ prerušené rozhodnutím katastrálneho odboru z 19. februára 2021. Rozhodnutie o prerušení bolo žalovanému 2/ doručené dňa 1. marca 2021, teda ešte pred povolením vkladu, preto nemohol byť dobromyseľný, keďže o spornosti vlastníckeho práva musel vedieť. Žalobkyňa zdôraznila, že existencia poznámky o prebiehajúcom konaní vedenom pod sp. zn. 18C/7/2021 vylučovala akúkoľvek dobromyseľnosť nadobúdateľa, keďže ten si bol vedomý, že vlastnícke právo je sporné a v budúcnosti môže dôjsť k jeho spätnému prevodu. Súdny nižších inštancií sa však s tými skutočnosťami nezaoberali, hoci na ne poukázavala. Ich zohľadnením bolo možné dospieť aj k záveru o absolútnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka a o existencii naliehavého právneho záujmu. Navrhla zrušiť rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, prípadne zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaní 1/ a 2/ písomné vyjadrenie k dovolaniu nepredložili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné

prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/140/2019, 4Cdo/120/2019).

14. Podstatou uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP bolo namietané nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia a nevysporiadanie sa s námietkou absencie dobromyseľnosti žalovaného 2/.

15. Podľa § 387 ods. 2 a 3 CSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody. Odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

16. Civilný sporový poriadok umožňuje odvolaciemu súdu použiť tzv. skrátené odôvodnenie v rozsudku v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V takom prípade sa môže obmedziť v odôvodnení len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia a prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody. Zákon však vyžaduje, aby aj v prípade skráteného odôvodnenia odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní na súde prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre odvolateľa (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1296 s.).

17. Z podstatných okolností preskúmvanej veci vyplýva, že v spore o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy žalobkyňa nepreukázala existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Žalobkyňa sa v spore domáhala určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej dňa 2. februára 2021 medzi žalovanou 1/ ako predávajúcou a žalovaným 2/ ako kupujúcim, predmetom ktorej boli uvedené nehnuteľnosti, ktoré žalovaná 1/ dňa 17. októbra 2018 kúpnu zmluvu predala žalobkyni a následne žalovaná 1/ od kúpnej zmluvy so žalobkyňou odstúpila z dôvodu riadneho nesplateniu úveru. Žalobkyňa sa na súde prvej inštancie v konaní vedenom pod sp. zn. 36C/84/2019 domáhala určenia, či bolo odstúpenie od kúpnej zmluvy zo 17. októbra 2018 platné, ktoré konanie bolo zastavené z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku za podanú žalobu. V konaní vedenom pod sp. zn. 18C/7/2021 sa opätovne žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti odstúpenia od zmluvy uzavretej so žalovanou 1/, ktorá žaloba bola zamietnutá pre nepreukázanie existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, ktoré konanie je právoplatne skončené. V danom prípade došlo taktiež k zamietnutiu žaloby pre nepreukázanie existencie naliehavého právneho záujmu, a preto sa súd prvej inštancie následne už vecou samou nezaoberal. Podanou žalobou o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, by nebola odstránená neistota žalobkyne, išlo by len o rozhodnutie o predbežnej otázke podstatnej pre rozhodnutie iného žalobkyňou následne iniciovaného súdneho sporu, ktoré by muselo nasledovať. Súd prvej inštancie teda skonštatoval, že žalobkyňa mala možnosť domáhať sa ochrany svojich práv iným procesným spôsobom v zmysle Občianskeho zákonníka, ktorý však súd nie je povinný špecifikovať, pretože by nešlo o poučenie o procesných právach a povinnostiach.

17.1. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a v rámci doplnenia odôvodnenia poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 482/2021, v zmysle ktorého pokiaľ súd neuvedie, aký iný spôsob ochrany súd uprednostňuje pred určovacou žalobou a z akého dôvodu, je jeho odôvodnenie nedostatočne odôvodnené. Skonštatoval, že nedostatočné odôvodnenie súdu prvej inštancie v tejto časti rozhodnutia súdu prvej inštancie však nemalo za následok nesprávne rozhodnutie vo veci samej. V rámci vysporiadania sa s uplatnenými námietkami poukázal na R 87/2001, z ktorého relevantnú časť citoval. Argumentoval tým, že v čase uzavretia zmluvy bola zmluvná voľnosť už obmedzená, lebo v tom čase nebolo právoplatne skončené konanie o povolenie vkladu vlastníckeho práva v zmysle skoršej zmluvy, preto porušenie povinnosti nemá za následok neplatnosť nasledujúceho právneho úkonu, ktorým predávajúci previedol tú istú nehnuteľnosť na niekoho iného. Ak totiž bola scudzená nehnuteľnosť zmluvou viacerým subjektom alebo bola tá istá nehnuteľnosť prevádzaná dvakrát, stane sa jej vlastníkom ten, komu ako prvému bol povolený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. K vkladu vlastníckeho práva v prospech žalobkyne nedošlo z dôvodu odstúpenia od zmluvy žalovanou 1/, ktorá využila svoje oprávnenie odstúpenia od zmluvy. Žalobkyňa sa nikdy nestala vlastníčkou nehnuteľnosti, preto žalovaná 1/ ako vlastníčka uvedenej nehnuteľnosti previedla nehnuteľnosť na žalovaného 2/. Z platnej zmluvy vznikajú pre jej účastníkov obligačno-právne účinky, t. j. obsah sa stáva pre účastníkov zmluvy rovnako a bezpodmienečne záväzným. Účinnosť zmluvy nenastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy, pokiaľ zákon alebo dohoda strán neustanovuje inak. Rozhodnutie o povolení vkladu nie je rozhodnutím, s ktorým by zákon spájal vznik účinnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnej veci. Účinky vkladu podľa § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka spočívajú v nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, t. j. vecno-právnych následkov, nie obligačno-právnych následkov, ktoré nastali prijatím návrhu na uzavretie zmluvy. Keďže odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom danom určení, nemal dôvod sa vyjadrovať k ostatným odvolacím dôvodom žalobkyne.

18. Nadväzujúc na uvedené dovolací súd konštatuje, že odôvodnenie odvolacieho súdu uvedené v bodoch 8. až 16. v spojení s odôvodnením uvedeným súdom prvej inštancie v celom jeho kontexte (najmä v bodoch 29. až 32.), chápaných ako celok v organickej jednote (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), spĺňa náležitosti odôvodnenia vyplývajúce z ustanovení § 220 ods. 2 v spojení s § 393 ods. 2 CSP, lebo zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami, aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Vysporiadanie sa s uplatnenými podstatnými odvolacími námietkami, odvolacím súdom možno považovať za dostatočné aj v zmysle § 387 ods. 3 CSP.

19. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05). Z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napádaného rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci v zásade nezakladá vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Do úvahy preto neprichádza ani relevantnosť námietky, že odvolací súd nedostatočným odôvodnením rozhodnutia dovolateľovi znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Zhrnutie odôvodnenia napadnutého rozsudku vrátane odôvodnenia uvedeného súdom prvej inštancie v ich relevantnej časti, dáva dostatočnú odpoveď na uplatnenú podstatnú argumentáciu žalobkyne v zmysle § 387 ods. 3 CSP.

20. Všeobecným predpokladom vyhovenia žalobe, je právny záujem žalobcu na výsledku sporu. Doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby vychádza z toho, že žalobca má naliehavý právny záujem vtedy, ak k porušeniu jeho práva zatiaľ nedošlo, avšak jeho právo je neisté alebo ohrozené. Stav tejto neistoty alebo ohrozenia možno preventívne odstrániť tým, že bude existovať rozhodnutie súd o existencii (neexistencii) predmetného práva. Z doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby vyplýva, že žalobný nárok na plnenie konzumuje aj určovací žalobný nárok. Prívlastok naliehavý

znamená že právny záujem má určitú existenciu. Naliehavosť sa prejaví v tom, že určovací rozsudok bude pre žalobcu podstatným spôsobom užitočný. Naliehavý právny záujem v zásade absentuje, ak má žalobca možnosť žalovať na splnenie povinnosti. Je to tak v prípadoch, keď tvrdené právo už nie je v štádiu neistoty alebo ohrozenia, ale kedy už došlo k jeho porušeniu. Povinnosť žalobcu preukázať naliehavý právny záujem logicky znamená aj to, že žalobca je povinný uviesť v žalobe skutkové tvrdenia o tom že naliehavý právny záujem je daný. Podmienkou prípustnosti žaloby na určenie, či tu právo je alebo nie je, je naliehavý právny záujem žalobcu. Prípustnosť určenia právnej skutočnosti musí vyplývať z osobitného predpisu. V takom prípade žalobca nemá ani povinnosť uviesť v žalobe tvrdenia, že naliehavý právny záujem je daný (Števíček., M., Fícová, S., Baricová., J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J.m Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 494 až 505 s.).

21. V preskúmvanej veci dôvodom zamietnutia žaloby bolo nepreukázanie existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v zmysle § 137 písm. c) CSP, žalobkyňou. Z dôvodu nesplnenia jej povinnosti tvrdenia, súdy v súlade so zásadou hospodárnosti konania žalobu zamietli, bez ďalšieho vecného posudzovania (ne)dôvodnosti uplatneného nároku. V sporovom konaní zaťažuje stranu sporu bremeno tvrdenia, ktoré spolu s dôkazným bremenom je predpokladom pre úspech v spore. Nesplnenie tejto povinnosti t. j. nesplnenie povinnosti relevantne tvrdiť, má pre stranu sporu procesnoprávnu sankciu, ktorá sa prejaví v meritórnom rozhodnutí vo veci samej. Navyše existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení v konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanou 1/ ako predávajúcou a žalovaným 2/ ako kupujúcim nemožno vyvodíť zo žiadneho osobitného predpisu, preto v danom prípade prípustnosť žaloby nie je daná ani v zmysle § 137 písm. d) CSP.

22. Doplnením a vysporiadaním sa s uplatnenou argumentáciou žalobkyne v spore, nedošlo k porušeniu jej procesných práv, ktoré by bolo možné považovať za existenciu vady zmätočnosti, preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je prípustný a ani dôvodný. Ak dôvodom zamietnutia žaloby bolo nepreukázanie existencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, nebolo potrebné v súlade so zásadou hospodárnosti konania sa následne zaoberať ďalšími skutkovými tvrdeniami žalobkyne, týkajúcimi sa veci samej.

23. Z nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 245/2022 z 20. septembra 2022 vyplýva, že zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019). Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku. Iba skutočnosť, že dovolateľka sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06).

24. Napokon ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozhodnutia vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

25. Vzhľadom na uvedené dôvody, dovolací súd konštatuje, že prípustnosť a ani dôvodnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je daná. Dovolanie preto ako neprípustné odmietol v súlade s § 447 písm. c) CSP.

26. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol v súlade s § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovaných 1/ a 2/ v dovolacom konaní vyplývajúcou z § 255 ods. 1

CSP. Z dôvodu, že žalovaným 1/ a 2/ z obsahu spisu žiadne trovy dovolacieho konania nevyplývajú, ani im nevznikli dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania žalovaným 1/ a 2/ nepriznal (R 72/2018).

27. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.